MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta ta' l-4 ta' Gunju, 2003

Citazzjoni Numru. 1231/2002

Peter Caruana

vs

Maria Victoria *sive* Marvic Zarb

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-attur izzewweg lill-konvenuta fis-16 ta' Gunju 1991 gewwa l-Knisja tal-Kapuccini, Furjana (Dok "A").

Illi l-kunsens tal-kontendenti nkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu u tal-element essenzjali tal-hajja mizzewga.

Illi *inoltre* l-kunsens tal-kontendenti ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga u fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha.

Illi l-kontendenti ssimulaw il-kunsens taghhom ghal dan iz-zwieg.

Illi ghalhekk iz-zwieg iccelebrat mill-kontendenti fis-16 ta' Gunju 1991 huwa null u bla ebda effett fil-ligi.

Illi l-istess attur talab lil din l-Onorabbli Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg iccelebrat mill-kontendenti fis-16 ta' Gunju 1991 huwa null u bla ebda effett legali, u taghti dawk il-provvedimenti kollha l-ohra illi jkunu opportuni f'dan ir-rigward.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta li hija ngunta biex tidher ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 sa 6 tal-process;

Rat il-verbal tat-18 ta' Marzu 2003 fejn inghata digriet affidavit tal-partijiet b'terminu ta' hamest ijiem (5) lill-attur u tletin (30) jum lill-konvenuta. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghall-4 ta' Gunju 2003.

Rat in-nota tal-attur tat-18 ta' Marzu 2003 li permezz taghha pprezenta l-affidavit tieghu stess.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

Rat li minkejja li giet debitament notifikata bic-citazzjoni attrici u bl-avviz tas-smiegh tal-kawza l-konvenuta baqghet ma pprezentat l-ebda nota tal-eccezzjonijiet u ghalhekk baqghet kontumaci.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PROVI PRODOTTI

Illi l-attur **Peter Caruana** ta x-xhieda tieghu permezz tal-procedura tal-affidavit fejn sostna illi:-

"Jiena kont qed niehu 'drink' ma' shabi ghall-habta ta' Mejju 1990 gewwa Paceville, ezattament go stabbiliment li kien jismu Zanzibar, meta f'daqqa wahda rajt tfajla li donnu kont nafha izda gejt f'dubju. Meta ghadda ftit tal-hin, mort inkellimha u staqsejtha jekk toqghodx il-Belt fejn kont noghqod jien. Hija rrispondiet li kienet mill-Belt ukoll. Bdejt nitkellem maghha u skoprejna li konna ghamilna l-precett flimkien. Skoprejna li qatt ma konna rajna lil xulxin aktar minn dak iz-zmien avolja konna noqghodu tliet kantunieri 'l boghod minn xulxin.

Wara li komplejna nitkellmu ma' xulxin iddecidejna li nibdew nohorgu flimkien.

L-ewwel ftit xhur kienu qishom holma. Qatt ma hsibt li tnejn min-nies jistghu jaqblu daqshekk. Tant hu hekk li ghall-habta ta' Settembru ta' l-istess sena konna morna ghal gimgha vaganza fil-Grecja.

Meta konna nitkellmu, it-tnejn konna nghidu kemm kien ikun ahjar kieku kellna mmorru nghixu barra minn Malta ghall-futur ahjar. Ghalhekk iddecidejna li napplikaw biex immorru noqoghdu gewwa l-Kanada fejn hemmhekk kien hemm ighixu wkoll xi zijiet taghha. Ahna ddecidejna li jekk nemigraw kien ikun ahjar jekk nizzewgu qabel. Ghalhekk meta applikajna sabiex nemigraw, iffissajna ukoll id-data taz-zwieg li ghall-ewwel kellha tkun ghall-'birthday' tieghi, jigifieri ghad-19 ta' Mejju 1991. Izda f'din id-data ma sibniex l-affarijiet ghat-thejjijiet tat-tieg allura pposponejna kollox ghal xahar wara, li kien ghas-16 ta' Gunju 1991, li kien ukoll habat il-'father's day' u b'xorti tajba sibna nibbukkjaw kollox ghat-tieg taghna.

Sadanittant l-applikazzjoni taghna sabiex nemigraw ghall-Kanada waslet sa Ruma fejn hemm giet respinta. Dan kien xi xahrejn qabel id-data tat-tieg. Ahna ddecidejna li issa nizzewgu xorta ghaliex kellna l-preparamenti tat-tieg kollha lesti u d-depoziti kienu saru. Per ezempju l-inviti kienu ordnati, is-sala imhallsa, karozzi, ritratti u l-affarjiet l-ohra kollha. Apparti wkoll li hafna nies kienu saru jafu li konna sejrin nizzewgu u kienet sejra tidher kerha li nikkancellaw it-tieg.

Xi ftit gimghat qabel it-tieg inqala' argument banali ma' ommi fuq l-libsa tat-tieg ta' ommi ghax kienet ser tkun l-istess kulur bhal ta' ommha. Ovvjament hija l-kbir, Noel u l-mara tieghu Nathalie, ippruvaw ifehmu lil Marvic, izda gara li ggieldet maghhom ukoll. Nathalie kienet ser toghqod 'bridesmaid' u t-tifla ta' hija Stephanie, 'flowergirl'. Minn dakinhar beda l-inkwiet kbir u Marvic bil-kemm kienet tkellem lill-familja tieghi. Jiena, pero kont nghid li kif nizzewgu jintesa kollox.

Ahna zzewwigna tlettax-il xahar wara li bdejna nohorgu flimkien. Jiena kelli wiehed u ghoxrin sena u Marvic kellha ghoxrin sena.

Wara li zzewwigna l-affarijiet minflok marru ghall-ahjar aktar iggravaw. Marvic ma baqghetx tkellem lill-familja tieghi u riedet li jiena ma nkellimx lill-genituri tieghi u lil Noel u lil Nathalie.

Missierha qatt ma ndahal f'xejn izda ommha qatt ma qaltilha li ghandha tort avolja taf li bintha kellha t-tort kollu. Jiena minhabba l-insistenza ta' Marvic ghamilt xi sentejn ma nkellimx lill-membri tal-familja tieghi u kont dejjem nghid li forsi hija tinsa u nergghu nitkellmu. Niftakar kaz li meta zzewweg hija tan-nofs, Edward, ma riditnix niehu ritratt ma' familti izda jiena hadtu xorta. Wara pero' kellna argument kbir.

Meta zzewwigna ma kellniex post fejn noqoghdu u konna morna nghixu ma' ommha. Imbaghad xi sentejn wara xtrajna dar li kienet gewwa Birzebbugia. Jiena ergajt hsibt li l-affarijiet ser jinbidlu peress li konna ser nghixu ghal

rasna izda ma gara xejn minn dan. Anzi ommha u missierha kienu jigu d-dar taghna meta jridu. Ommi u missieri qatt ma gew ghaliex qatt ma riedithom.

Kaz iehor li niftakar kien li kelli bzonn naghmel operazzjoni tal-ftuq u ommi lanqas biss kienet taf, u meta saret taf lanqas biss setghet tigi tarani gewwa dari stess, ghaliex Marvic ma ridithiex go darna. Din l-atitudni baqghet hekk miz-zmien ta' qabel it-tieg sal-ahhar.

Ahna ghamilna hames snin mizzewgin qabel ma sseparajna. Tul dan il-perjodu ahna konna nargumemtaw kull gimgha. Hija kellha vizzju li xi kultant kienet ukoll terfa' jdejha fuqi u jien, biex niddefendi ruhi mhux l-ewwel darba li kont nimbuttaha u l-glieda kienet imbaghad tiggrava sew.

Wara ftit zmien ta' zwieg Marvic riedet it-tfal. Jiena qatt ma ridt tfal. Lil Marvic qatt ma ghidtilha izda kemm qabel z-zwieg u aktar u aktar wara z-zwieg jiena kont konvint li ma ridtx tfal u dana ghaliex jiena ma kontx kuntent u konna dejjem niggieldu. Meta konna naghmlu l-att sesswali ma kontx naghmlu kompletament sabiex hija ma tinqabadx tqila. Lil Marvic qatt ma nfurmajtha b' danakollu. Hija fil-fatt ma setghetx tinqabad tqila u ghalhekk gieghlitni naghmel xi testijiet. Skoprejna mir-rizuitati tat-testijiet tieghi li dawn kienu baxxi. Jiena kont hadt ir-ruh ghaliex kont naf li ma ridtx tfal. Jiena gejt ordnat mit-tobba niehu l-pilloli sabiex ikollma t-tfal. Minflok niehu l-pilloli kont narmihom sabiex nassigura li ma jkollniex tfal.

Iz-zmien baqa' ghaddej izda qatt ma sar progress anzi l-affarijiet pjuttost marru lura. Wara hames snin nissapporti ddecidejt li nitlaq u sewwa sew hekk ghamilt ghall-gid tieghi u taghha. Jiena sahansitra tajtha kollox, id-dar u li kien hemm go fiha ghax ma flahtx aktar. Ahna sseparajna bonarjament u jiena hadt biss il-karozza li kont xtrajt qabel ma zzewwigna.

L-ghazla li ghamilt kienet wahda gusta mija fil-mija ghax zgur hajti nbidlet ghall-ahjar. Xejn xejn inaghqaadt lura ma' ommi u missieri u qed nghix hajja trankwilla u fil-paci".

(ii) IL-LIGI APPLIKABBLI GHALL-KAZ *DE QUO*

Illi l-attur qieghed jitlob illi din l-Onorabbli Qorti tiddikjara illi z-zwieg li gie ccelebrat bejnu u bejn il-konvenuta, null abbazi tad-dispozizzjonijiet ta' l-**artikolu 19(1) (d) u (f) ta' l-Att dwar iz-Zwieg (kapitolu 255 tal-Ligijiet ta' Malta).** Illi l-**Att Dwar iz-Zwieg** li kien gie ntrodott fil-legizlazzjoni taghna fl-1975 kien gie sussegwentement emendat fl-1981 biex b'hekk l-**artikolu 19** ta' l-istess Att ha il-bixra li ghandu illum. Illi ta' min wiehed jirrileva illi fil-promulgazzjoni originali ta' l-istess ligi id-dispozizzjonijiet iccitati mill-attur ghad-dikjarazzjoni ta' nullita taz-zwieg tieghu ma kienux jezistu. Iz-zwieg ta' bejn il-kontendenti gie ccelebrat fit-22 ta' Jannar 1978. Illi ghalhekk din il-Qorti sejra tghaddi biex tezamina jekk iz-zwieg tal-kontendenti jistax jigi dikjarat null *ab initio* abbazi ta' dispozizzjoni ta' ligi li ma kinetx tezisti fiz-zmien meta z-zwieg taghhom gie ccelebrat.

Illi l-evoluzzjoni tal-ligi li tirregola z-zwieg civili kienet wahda ikkaratterizzata b'tibdil kontinwu w interferenzi bir-rispett kollu mill-ligi li tirregola r-religjon nisranija predominanti fil-gzejjer Maltin u cjoe` d-dritt kanoniku, f'liema religjon il-maggior parti taz-zwigijiet Maltin kienu jigu u ghadhom jigu ccelebrati.

Illi qabel il-promulgazzjoni ta' l-att dwar iz-Zwieg ta' l-1975, wiehed jista' jghid illi ma kien hawn l-ebda regolament dwar l-istituzzjoni taz-zwieg taht il-ligi civili. Din is-sistema kienet tirregola l-effetti taz-zwieg (kif kontemplati fil-**Kodici Civili**), pero` ma kienx hawn regoli tad-dritt civili illi jirregolaw il-kostituzzjoni validu taz-zwieg fil-forma civili tieghu u dwar id-dikjarazzjoni ta' nullita taz-zwigijiet. Iz-zwieg ghalhekk kien jigi ccelebrat *in linea* mar-riti preskritti mir-religjon tal-partijiet. Peress illi fil-maggior parti tal-kazijiet iz-zwigijiet Maltin kienu jigu ccelebrati skond ir-rit Kattoliku, allura d-dritt kanoniku kien japplika

ghal dawn it-tip ta’ zwigijiet bhala l-ligi Maltija fuq iz-zwigijiet.

Illi fl-1975, imbaghad beda l-ewwel tibdil. Il-legislatur hass il-bzonn illi iz-zwieg jigi regolat mhux biss mir-religjon illi fih ikun gie ccelebrat izda ukoll permezz ta’ regoli ta’ dritt civili. Ir-rekwiziti ghal zwieg validu gew allura trasferiti fl-ghalqa purament ta’ dritt civili. L-artikolu 2(2) tal-Kapitolu 255 jippreskrivi: *“Hlief kif provdut xort’ohra, id-dispozizzjonijiet kollha ta’ dan l-Att ghandhom japplikaw ghaz-zwigijiet kollha sew jekk isiru f’forma civili sew jekk isiru f’forma religjuza.”* L-applikazzjoni tad-dritt kanoniku allura giet espressament eskluza bil-ligi ta’ l-1975 u specifikatament bl-artikolu 23 (qabel l-emendi ta’ l-Att 1 ta’ l-1995). B’din id-dispozizzjoni l-gurisdizzjoni kollha fuq kawzi dwar iz-zwigijiet giet gustament tappartjeni lill-Qrati Maltin.

Illi mal-promulgazzjoni ta’ l-att ta’ l-1975 ghalhekk kienet inhasset in-necessita` mill-legislatur illi jaqta’ linja bejn l-applikazzjoni tal-ligi religjuza personali tal-partijiet li allura fil-maggior parti kienet il-ligi kanonika w il-ligi il-gdida promulgata mill-Parlament. Kien ghalhekk illi kienet giet introdotta d-dispozizzjoni tranzitorja u cjoe` l-artikolu 24(2) ta’ l-att ta’ l-1975 li jghid testwalment: *“Ebda haga f’dan l-att ma ghandha tolqot il-validita` ta’ zwieg li kien validu meta sar”.* Dan jixhduh id-diskussjonijiet fuq din id-dispozizzjoni mid-*debates* tal-Kamra tar-Rapprezentanti. Dan il-provvediment ghalhekk ghandu certu valur storiku aktar minn legislattiv fis-sens illi huwa xhieda tal-ligijiet applikabbli ghal kawzi tan-nullita` taz-zwigijiet mal-medda taz-zmien u cjoe` bhala direzzjoni ghall-ligi applikabbli qabel l-1975 u dik wara. Wara l-emendi ta’ l-1981, il-legislatur halla fl-istess post din id-dispozizzjoni. Giet imhollija hemm hekk ghal raguni wahda u cioe` sabiex tirregola dawk iz-zwigijiet li gew iccelebrati qabel l-1975. Altrimenti ma jaghmilx sens kif qabel l-1975 u cjoe` meta kienet applikabbli il-ligi kanonika il-*capita nullitatis* kienu daqshekk wiesgha, imbaghad gew ristretti b’dan il-mod bil-promulgazzjoni ta’ l-Att ta’ l-1975.

Illi l-punt krucjali huwa illi kawzi fejn qieghed jintalab in-nullita` ta’ zwieg jitrattaw principalment il-vizzji tal-kunsens. Jigifieri l-Qorti ghandha tinvestiga jekk zwieg li jidher li huwa validu huwiex verament zwieg minhabba difett fil-kunsens. Il-kunsens huwa l-essenza taz-zwieg u huwa rikjest mill-istess natura taz-zwieg. Dan huwa att uman u ndividwali fejn mara u ragel jaghtu u jircievu reciprokament lil xulxin sabiex iwaqqfu komunjoni ta’ hajja flimkien. Dan l-att ta’ kunsens jista’ jigi vvizzjat minn diversi difetti li jistghu jaffettwaw il-fakoltajiet intellettivi u volattivi. Il-konsegwenza unika u manifesta hija li d-difetti tal-kunsens qatt ma jistghu jigu marbuta jew delineati mill-effetti tal-ligi fiz-zmien bl-applikazzjoni ta’ l-artikolu 36 ta’ l-Att ta’ l-1975 kif sussegwentement emendat. Fuq kollox fil-mument tal-kunsens kull parti trid necessarjament ikollha l-abbilita` li taghmel decizjoni konxja, hielsa u mahsuba rigward iz-zwieg. Jekk dik l-abbilta` hija nieqsa jew difettuza, allura dak iz-zwieg huwa null irrispettivament liema ligi hija applikabbli f’dak il-mument. Il-kunsens ghalhekk ma jista’ qatt ikun marbut mal-ligi pozittiva u dan peress illi l-kunsens huwa l-essenza taz-zwieg innifsu u ma jista’ qatt jigi limitat bl-effett tal-ligi fiz-zmien.

Illi kif tajjeb irriflettiet il-Prim’Awla tal-Qorti Civili f’sentenza moghtija fis-17 ta’ Gunju 1999 fl-ismijiet **“Rita Spiteri vs Gorg Spiteri”**:-

“Ir-riflessjoni principali hija illi f’materja tant sensittiva u delikata fejn hemm involut il-validita’ o meno taz-zwieg – il-fundament tal-familja fis-socjeta` Maltija u ghalhekk il-pilastru ewlieni ta’ din is-socjeta` u kwindi materja ta’ ordni pubblika f’anqas minn 25 sena tbiddlet il-ligi f’din il-materja erba’ darbiet.”

Illi ghalhekk il-Qorti abbazi ta’ konsiderazzjonijiet ta’ Ordni Pubblika ddecidiet:-

“illi l-emendi ta’ l-1981 ghandhom japplikaw retroattivament anke ghaz-zwigijiet celebrati bejn l-1975 u l-1981. Interpretazzjoni ohra tfisser konfuzjoni, incertezza

u inkoerenza f'materja li ghandha invece tkun ordnata u regolata b'koncetti simili jekk mhux identici tul iz-zminijiet."

Illi *inoltre* kif gie sottomess fl-istess sentenza l-Qrati taghna nkluz l-Onorabbli Qorti ta' l-Appell f'diversi sentenzi applikaw il-ligi taz-Zwieg bl-emendi ta' l-1981 ghal zwigijiet iccelebrati bejn l-1975 u l-1981. (ara **"Paul Pace vs Mary Pace"** – P.A. 5 t'Ottubru 1992; **"Emanuel Cassar vs Mary Grace Cassar"** – A.C. 8 ta' Marzu 1995 u **"Victoria Spiteri vs Anthony Spiteri"** – A.C. 14 ta' Dicembru 1994 fost ohrajn).

(iii) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-Qorti sejra tghaddi l-ewwel biex tezamina jekk iz-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti huwiex null abbazi tad-dispozizzjoni ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kapitolu 255** li hija wahda mill-*capita nullitatis* li qed jibbaza t-talba tieghu fuqha l-attur. Dan l-artikolu ighid testwalment illi zwieg huwa null:-

"Jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun ivvizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewwga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenjzali taz-zwieg."

Illi minn gurisprudenza kostanti jidher car illi l-kunsens moghti fil-kuntratt matrimonjali mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratti in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa kuntratt *sui generis* u ta' ordni pubblika. Illi ghalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss iridu jkollhom il-kapacita` li jaghtu l-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-aktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Meta ghalhekk ghal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu iz-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu:-

"Il matrimonio, in quanto patto ossia foedus … richiede una capacita intelletuale e volitiva al di sopra di ogni contratto che e' per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi, una integrita di mente e di liberta` dato che si tratta di assumersi una servitus per tutta la vita." (***Forum 1990.Vol i***. Part 1, page 72).

Illi l-kuncett tad-*discretio judicii* ma jirrikjedix maturita shiha u perfetta fuq dak kollu li jirrikjedi z-zwieg, izda konoxxenza shiha ta' dak kollu li jkunu dehlin ghalih il-partijiet u cjoe` ghal obbligi u drittijiet konjugali kemm fil-present kif ukoll fil-futur. *Inoltre* l-partijiet irid ikollhom dik il-maturita` affettiva u cjoe` dak kollu li ghandu x'jaqsam ma' l-emozzjonijiet u s-sentimenti taghhom fil-konfront ta' xulxin. Jekk xi wahda minn dawn l-elementi hija b'xi mod nieqsa, allura hemm difett tad-diskrezzjoni tal-gudizzju kif rikjest mill-ligi.

Illi l-Qorti taghmel referenza ghas-sentenza moghtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili fl-ismijiet **"Angela Spiteri Selvaggi vs Joseph Spiteri"** deciza fl-4 ta' Novembru 1994 fejn gie studjat fil-fond il-kuncett tad-diskrezzjoni tal-gudizzju. Fil-fatt fi kwotazzjoni twila tal-***Pompedda*** l-Qorti sostniet:-

"In ogni caso i nubenti debbono avere concoscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa coniugale sia nei rigwardi dell'altra parte sia nei rigwardi della prole."

Illi l-istess sentenza tikwota xi jghid il-***Bersini*** fuq il-livell tad-diskrezzjoni tal-gudizzju rikjest biex jinghata kunsens matrimonjali validu:-

"La discrezione di giudizio comprende la maturita di giudizio e la maturita affettiva … La maturita di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all'atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri

coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, dell'emottivita' che se sono turbati o inadeguati intaccanno direttamente la volonta e possono privare della libera scelta interiore … Per dare un valido consenso, non e' sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e' il matrimonio, e' necessaria la maturita di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e' necessaria la discrezione non tanto per l'atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell'atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro."

Illi fil-kawza fl-ismijiet **"Janet Portelli vs Victor Portelli"** (deciza fl-14 ta' Awissu 1995), il-Prim' Awla tal-Qorti Civili osservat is-segwenti:-

"It seems that discretion of judgment or maturity of judgment can be lacking if any one of the following three conditions or hypothesis is verified: (1) when sufficient intellectual knowledge of the object of consent to be given in entering marriage is lacking; (2) when the contracting party has not yet reached a sufficient amount of reflection that is proportionate to the conjugal affair that is a critical reflection apt for the nuptial; (3) or finally when either party contracting marriage is deprived of internal freedom, that is, that capacity to deliberate with sufficient weighing of the motives and, on the part of the will freedom (autonomia) from all force from within."

Illi s-**sub-inciz (1) (d)** jaghti bazi ohra ghan-nullita` taz-zwieg minhabba vizzju tal-kunsens. L-anomalija psikologika trid tkun wahda serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Kif gie ritenut fis-sentenza hawn fuq iccitata:-

"Inkapacita jew impossibbilta` vera f'dan il-kuntest hija ipotizabbli biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li indipendentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jikklassifikaha fil-kamp psikjatriku jew ta' psikologija

tintakka sostanzjalment il-kapacita 'di intendere e/o di volere'."

Illi finalment ghalkemm il-**Kapitolu 255** ma jaghtix definizzjoni ta' x'inhuma l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, kif stqarret il-Qorti fis-sentenza hawn fuq citata dawn huma dawk l-elementi li dejjem gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet tal-hajja mizzewwga u cjoe` l-unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbli, diretta ghal komunjoni ta' hajja u prokreazzjoni w it-trobbija ta' l-ulied. Tant illi ghalhekk jekk xi wahda mill-partijiet ma jkollhiex il-kapacita` kollha biex tassumi dawn id-dmirijiet, iz-zwieg li jigi hekk ikkreat ma jistax ikun wiehed validu.

Illi stabbiliti dawn l-aspetti legali tal-kuncett tad-difett ta' diskrezzjoni tal-gudizzju fuq il-hajja mizzewwga w id-dmirijiet essenzjali taghha, il-Qorti thoss li tista' taghmel is-segwenti konsiderazzjonijiet fid-dawl tal-provi prodotti.

Illi l-attur qieghed ukoll jibbaza t-talba tieghu ghan-nullita` taz-zwieg fuq id-dispozizzjonijiet ta' l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kapitolu 255** u cjoe` s-simulazzjoni tal-kunsens matrimonjali. Din id-dispozizzjoni tal-ligi tiddisponi illi zwieg ikun null ukoll:-

"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga."

Illi hawnhekk il-ligi qieghda titkellem fuq is-simulazzjoni kemm dik totali kif ukoll dik parzjali tal-kunsens matrimonjali. Il-kunsens huwa il-qofol ta' kwalunkwe ftehim jew kuntratt specjalment il-kuntratt taz-zwieg. Wiehed jista' ighid illi z-zwieg jibda jezisti hekk kif il-partijiet jimmanifestaw il-kunsens taghhom. L-awtur **F.Anzar Gil** fil-ktieb tieghu: ***"El Nuevo derecho matrimonial canonico"*** jaghti definizzjoni l-aktar approprjata tal-kunsens u specifikatament dak matrimonjali:-

"Nel senso guridico ampio viene chiamato consenso l'incontro di diverse volonta in ordine allo stess obbligo.

Riferito alla celebrazione del matrimonio, il consenso puo' essere descritto come l'incontro della volonta di un uomo e di una donna in ordine alla costituzione dello stato coniugale."

Illi ghalhekk jekk dak il-kunsens ikun b'xi mod simulat allura dak ma jibqax wiehed validu. Izda meta nistghu nghidu illi l-kunsens ikun gie simulat? Jekk il-kunsens intern ta' persuna ma jkunx jaqbel mas-sinjali jew gesti esterni ta' l-istess, jew jekk dak illi persuna tkun qed tfisser bil-kliem ma ikunx jaqbel ma' dak li qed tahseb jew trid internament allura huwa ovvju illi dik l-azzjoni umana hija wahda simulata.

"*Simula quindi o finge la celebrazione del matrimonio colui che esternamente manifesta la propria volonta' di celebrarlo, mentre in realta' nell'interno della sua vovlonta' non vuole la celebrazione del medesimo. Per la esistenza dunque della simulazione in senso proprio e' necessaria la divergenza cosciente e volontaria tra la manifestazione esterna del consenso matrimoniale e quello che si vuole nell'interno della volonta'."* (***J.F. Castano*** **– Il Sacramento del Matrimonio).**

Illi l-ligi fl-**artikolu 19 (1) (f)** taghmel distinzjoni bejn is-simulazzjoni totali u dik parzjali tal-kunsens matrimonjali. Tezisti simulazzjoni totali meta persuna teskludi z-zwieg fit-totalita' tieghu bhala ftehim bejn ragel u mara fejn jistabbilixxu unjoni ghal hajjithom kollha bl-elementi kollha li tistabbilixxi l-ligi ghall-kuntratt matrimonjali. Tezisti simulazzjoni parzjali meta persuna teskludi biss wahda jew aktar mill-elementi necessarji rikjesti biex jigi stabbilit iz-zwieg bhal per ezempju, l-eskluzjoni tal-prokreazzjoni u trobbija ta' l-ulied, jew l-eskluzjoni ta' l-obbligu tal-fedelta' lejn il-parti l-ohra.

Illi ghalhekk biex wiehed jinvestiga il-validita' *o meno* tal-kusnens matrimonjali fil-kuntest tas-simulazzjoni, huwa necessarju illi l-volonta' tal-persuna li tkun tat dak il-kunsens tigi nvestigata. Il-ligi tistabbilixxi illi biex il-kunsens ikun gie simulat ma huwiex bizzejjed illi ikun hemm l-assenza tal-volonta ghaz-zwieg, izda jrid bilfors

ikun hemm l-eskluzzjoni pozittiva. Dan ifisser illi l-persuna li tkun qed taghti l-kunsens tissimula dak il-kunsens meta jkollha l-volonta` w ix-xewqa li teskludi z-zwieg. Ma huwiex necessarju illi tali eskluzjoni tigi manifestata esplicitament, izda jista' jkun illi mic-cirkostanzi kollha li jsegwu tal-hajja matrimonjali jkun car illi l-kunsens matrimonjali jkun gie simulat.

"*L'atto posittivo della volonta' non si idenitfica con l'intenzione espressa o esplicita, ma l'atto della volonta' puo' essere positivo ad essere manifestato implicitamente. L'atto positivo puo' essere emesso anche con intenzione implicita, vale a dire mediante il modo di comportarsi del soggetto che esclude, o mediante l'insieme delle circostanze della vita del medesimo soggetto. La volonta', oltre il modo espresso o esplicito di esprimersi, ha ancora altri modi di manifestarsi.*" (***O.Giacchi*** – **Il consenso matrimoniale canonico**).

Illi din is-simulazzjoni totali madankollu hija strettament marbuta u subordinta ghal *caput nullitatis* diga diskuss aktar 'il fuq u mnissla mill-istess.

(iv) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti u senjatament mill-affidavit ta' l-attur fuq riprodott jirrizulta li l-partijiet dahlu ghal dan iz-zwieg u ddecidew li jizzewgu biss ghax hassew li hekk kellhom bzonn jaghmlu jekk huma jkomplu jsostnu fuq id-decizjoni taghhom li jemigraw lejn il-Kanada.

Illi meta din ix-xewqa ma avveratx ruhha minhabba li l-applikazzjoni taghhom biex jemigraw il-Kanada giet michuda huma xorta ma hassrux il-preparamenti taz-zwieg u dan peress li skond kif stqarr l-attur ladarba kellhom kollox lest ma kien *va la pena* li jikkancellaw kollox.

Illi certament li dawn m'humiex konsiderazzjonijiet serji sabiex wiehed jiddeciedi li jiehu pass bhal dan, u dan

ghaliex f'tali gudizzju hemm nieqsa ghal kollox kull konsiderazzjoni dwar il-valuri u l-elementi essenzjali taz-zwieg b'mod li jista' jinghad li f'dan il-kaz il-kontendenti mmanifestaw difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, li jmur hafna lil hinn minn semplici kwistjoni ta' mmaturita` u ghalhekk m'hemmx dubbju li tali zwieg abbazi tal-provi prodotti ghandu jigi dikjarat null *ai termini* tal-**artikolu 19 (1) (d)** imputabbli liz-zewg kontendenti.

Illi apparti dan pero` jidher lil-kunsens tal-konvenut kien ukoll vvizjat peress li hu eskluda *a priori* u xjentement li jkollu xi wild mill-istess relazzjoni tieghu mal-konvenuta fl-ambitu taz-zwieg, tant li huwa kategorikament jghid li huwa qatt ma ried tfal u kien jaghmel minn kollox sabiex il-prokreazzjoni ma ssehhx u dan *ad insaputa* tal-konvenuta. Illi abbazi ta' dan gie sodisfacentement pruvat ghas-sodisfazzjoni tal-Qorti fil-grad tal-prova rikjesta mill-ligi illi l-attur issimula l-kunsens tieghu b'dan li eskluda pozittivament u konxjentozament wiehed mill-elementi essenzjali taz-zwieg, u cjoe` il-prokereazzjoni tal-ulied, b'dan li dan iz-zwieg ghandu wkoll jigi dikjarat null abbazi tal-**artikolu 19 (1) (f)** ghar-ragjunjiet imputabbli lill-konvenut.

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuta in kwantu l-istess huma nkompatibbli ma' dak hawn deciz, **tilqa' t-talba attrici** b'dan illi:

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti fis-16 ta' Gunju 1991 huwa null u bla ebda effett legali *ai termini* tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta**.

Bl-ispejjez fic-cirkostanzi jibqghu a karigu tal-attur.

Moqrija.

---------------------------------TMIEM---------------------------------